

บทที่ 6

การประเมินพื้นฐาน Baseline (Baseline assessment)

การประเมินพื้นฐาน (Baseline Assessment)

ตอบคำถามว่า “สถานภาพที่ผ่านมา (past) และปัจจุบัน (current) ของหัวข้อและประเด็นยุทธศาสตร์ของแผน/แผนงาน คืออะไรบ้างและเป็นอย่างไร”

- SEA ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสภาพและบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมสำหรับแผน/แผนงาน
- การหาพื้นฐานนี้ จะเป็นหลัก รากฐานที่ถูกต้อง (accurate) และทันสมัย (up to date) ของกระบวนการ SEA ในขั้นต่อไป ซึ่งจะต้องใช้ในการประเมินแผนและทางเลือก

การประเมินพื้นฐาน (Baseline Assessment) (ต่อ)

- การประเมินพื้นฐาน เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและหน้าที่ของ SEA ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย
- ผลที่ได้จากการประเมินพื้นฐาน และข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้เป็นผลลัพธ์สำคัญออกมาจากขั้นตอนนี้เองที่เป็นประโยชน์และสำคัญในการวางแผนพัฒนา
- ต้องบ่งชี้ให้ได้ว่าต้องการข้อมูลพื้นฐานอะไร จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งไม่เพียงการทำบัญชีรายการข้อมูล

การประเมินพื้นฐาน (Baseline Assessment) (ต่อ)

- แต่เป็นการประเมินความสำคัญของระบบและบริการของระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ความทนทาน (resilience) และเปราะบาง (vulnerability) ตลอดจนนัยสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม (human well-being)
- ตลอดจนทบทวนว่าวัตถุประสงค์และมาตรการ สิ่งแวดล้อมและสังคมที่มีอยู่ ที่กำหนดไว้ในแผน แผนงาน ระดับต่างๆ มีหรือไม่ อะไรบ้าง
- กรอบการประเมินพื้นฐาน ให้พิจารณาการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและประเด็นยุทธศาสตร์

การประเมินพื้นฐาน (Baseline Assessment) (ต่อ)

➤ การประเมินพื้นฐาน ต้อง

- 1) บ่งชี้แหล่งข้อมูลและข่าวสารสำหรับหัวข้อและประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อตอบสนองกับตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง
- 2) ทำให้เกิดการเก็บข้อมูลพื้นฐานและสร้างฐานข้อมูล SEA
- 3) ทบทวนและปรับปรุงตัวชี้วัดต่างๆ
- 4) ออกแบบและดำเนินการศึกษาวิจัยและสำรวจ เพื่อเติมช่องว่างของข้อมูลที่ขาดไป ตามที่ต้องการและงบประมาณที่กำหนด
- 5) หาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอดีตของหัวข้อและประเด็นยุทธศาสตร์ และตัวขับเคลื่อนของการพัฒนา (drivers) ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผลจากนโยบายและแผนอื่นๆ

การประเมินพื้นฐาน (Baseline Assessment) (ต่อ)

➤ การประเมินพื้นฐาน ต้อง

- 6) พิจารณาวិธีการ รูปแบบ (model) ที่จะใช้ในระดับต่อไป ในการประเมินผลกระทบ การวิเคราะห์ความยั่งยืนของทางเลือก ในกรณีที่ทรัพยากรและความสามารถเพียงพอที่จะทำได้
- 7) ดำเนินการประเมินพื้นฐาน ผ่านการประชุมหารือ เพื่อนำเสนอ และทบทวนร่วมกัน ต่อผลการประเมินพื้นฐานกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง
- 8) เตรียมผลการประเมินพื้นฐานให้ผู้มีส่วนได้เสียแสดงความเห็น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพื่อให้ข้อมูลถูกต้องและยอมรับ
- 9) เริ่มการพัฒนาทางเลือกต่างๆ สำหรับแผน แผนงาน หรือ เริ่มหาองค์ประกอบของแผน แผนงาน

การเก็บข้อมูลสภาพอดีตและปัจจุบัน (Baseline collection)

- การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีความสำคัญมาก เพื่อประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากแผนแผนงานการพัฒนาระบบสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม
- ไม่ใช่การเก็บข้อมูลเพื่อทำรายการ (inventory) เช่น รายการพืช สัตว์ ลักษณะพื้นที่ จำนวนประชากร อาชีพ เป็นต้น

การเก็บข้อมูลสภาพอดีตและปัจจุบัน (Baseline collection) (ต่อ)

- เป็นการเก็บข้อมูลตามขอบเขตการศึกษา ประเด็นสำคัญ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา จากกระบวนการ scoping เช่น
 - ข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial) เช่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน แนวโน้มคุณภาพสิ่งแวดล้อม สถานการณ์วิกฤติด้านน้ำ เป็นต้น
 - ข้อมูลรายภาคส่วน (sector) เช่น ผลกระทบต่อปริมาณน้ำจากการใช้เพื่อการเกษตร ข้อมูลขยะจากการท่องเที่ยว ข้อมูลน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น
- เก็บข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้ตัวชี้วัดของประเด็นปัญหา ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาต่างๆ ที่เหมาะสม

การเก็บข้อมูลสภาพอดีตและปัจจุบัน (Baseline collection) (ต่อ)

ขั้นตอนการประเมิน Baseline ดังนี้

- 1) ระบุปัญหา (define the problems)
- 2) บ่งชี้วัตถุ (object) ที่จะประเมิน
- 3) วิเคราะห์ ประเด็นยุทธศาสตร์ (strategic issues)
สำหรับ SEA

Backward looking
มองผลกระทบที่เกิดจาก
แผนการพัฒนา

การเก็บข้อมูลสภาพอดีตและปัจจุบัน Baseline collection (ต่อ)

- 4) วิเคราะห์แรงผลักดัน (drivers) ที่มีผลทำให้ประเด็นยุทธศาสตร์เปลี่ยนแปลงที่ผ่านมา
- 5) หาแนวโน้ม (trend) การเปลี่ยนแปลงของประเด็นยุทธศาสตร์ จากอดีตถึงปัจจุบัน
- 6) คาดการณ์แนวโน้มของ baseline ของประเด็นยุทธศาสตร์ หากยังไม่มีแผนหรือแผนงานการพัฒนา (Business as usual or zero-alternative)